

Hur ofta skall barnen komma till tandkliniken?

Uppgiften

Fullständig, regelbunden och avgiftsfri tandvård skall erbjudas alla barn och ungdomar 0-19 år

Fullständig tandvård

- Karies
- Bettutvecklingsstörningar
- Tandskador
- Tandutvecklingsstörningar
- Parodontal sjukdom
- Slemhinneförändringar
- Bettfunktionstörningar

- Erosionskador

Önskelistan

- Hög kvalitet
- Kostnadseffektiv
- Enkel att administrera
- Möjligt att följa tandhälsoutvecklingen

Svensk barntandvård

- Stark tradition med att förebygga tandsjukdomar
- Delaktighet
- Egenansvar
- Tandhälsoutvecklingen följs med epidemiologi

Några faktorer att beakta

- Nyframbrutna tänder mer kariesmottagliga
- Olika behov av åtgärder i olika åldrar
- Olika behov i olika områden
- Karies ökar, annan fördelning
- Försämrade kostvanor
- Bettutvecklingsstadierna inte kopplade till kronologiska åldrar

Hur ofta skall barnen komma till tandkliniken?

- Prevalens
- Prediktion
- Progression
- Prevention
- Personal
- Politik

Västerbottens län
260.000 invånare
60.000 barn 0-19 år
55.401 km² 13.5% av Sveriges yta

30 Folktandvårdskliniker
3 % av barnen i privat tandvård

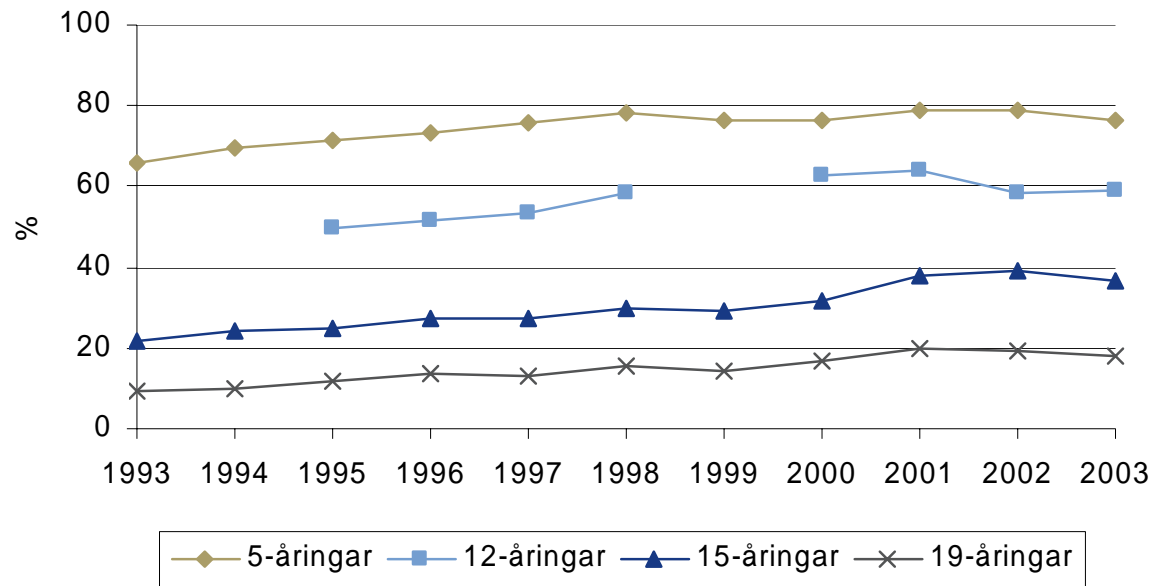
Ur Årsrapport Folktandvården Västerbotten 2003

”Under de senaste två åren har en försämring av tandhälsan bland barn och ungdom setts i alla åldersgrupper”

”En del av förklaringen till tendensen till en försämrade tandhälsa går säkert att finna i försämrade kostvanor som även leder till en tilltagande övervikt bland barn och ungdom”

Andel kariesfria barn- och ungdomar Folktandvården Västerbotten

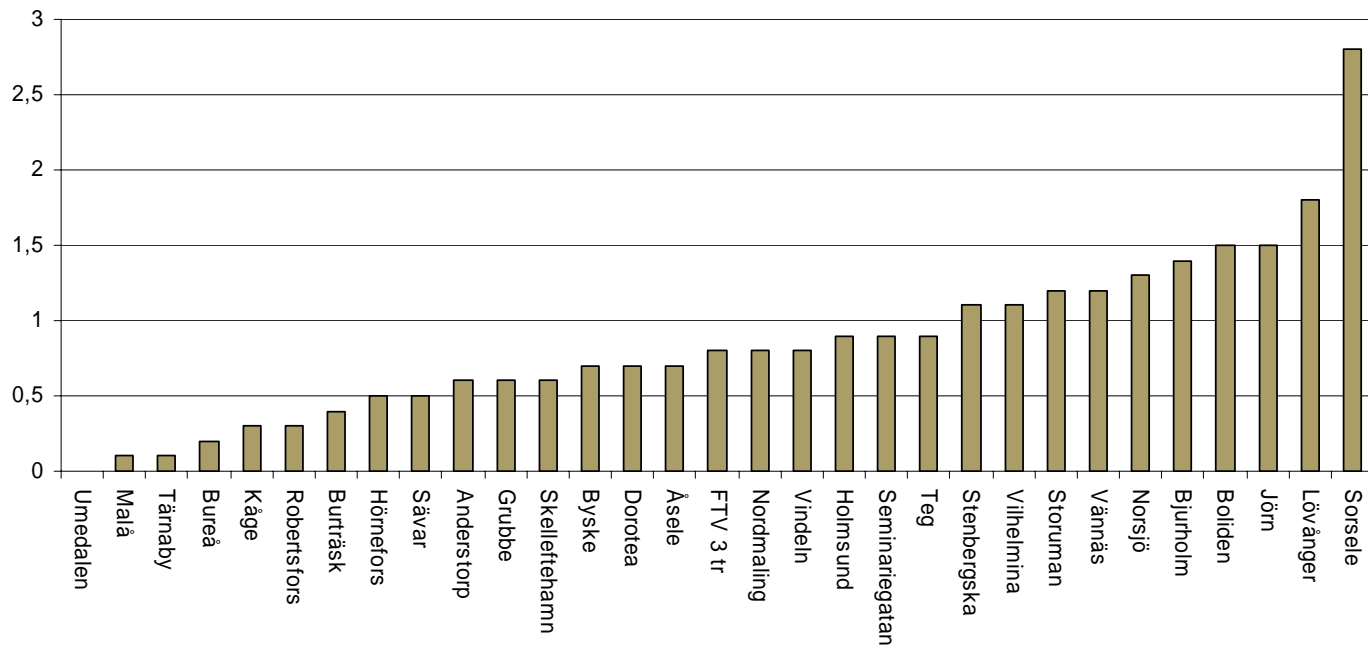

Andelen kariesfria barn i olika åldrar (fria från manifest karies) (Källa: Socialstyrelsen 2002)

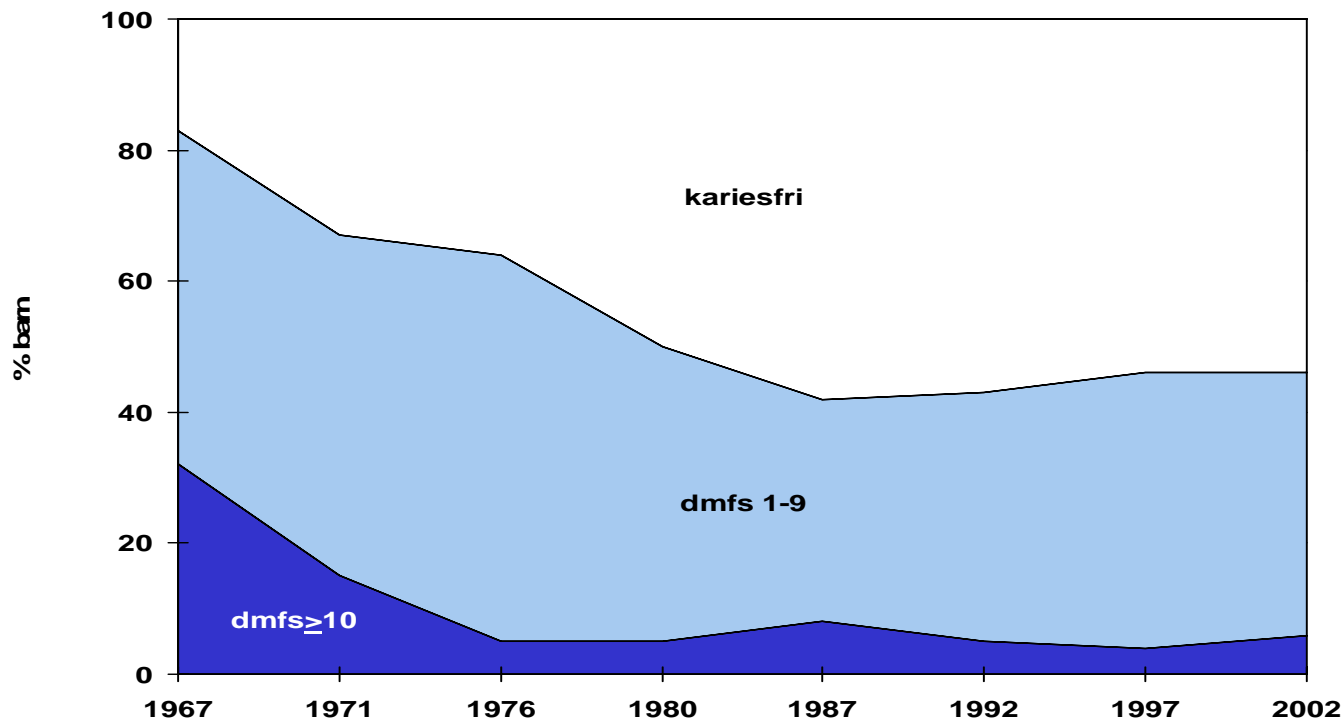
3-åringar (deft=0)	93 %
6-åringar (deft=0)	69 %
12-åringar (DFT=0)	57 %
19-åringar (DFT=0)	23 %

Medeltal kariesskadade tandtytor 5-åringar 2003 (manifest karies)

Karies hos 4-åriga barn 1967-2002

(initial och manifest karies)

Stecksén-Blicks C, Sunnegård K, Borssén E. Caries Res 2004.

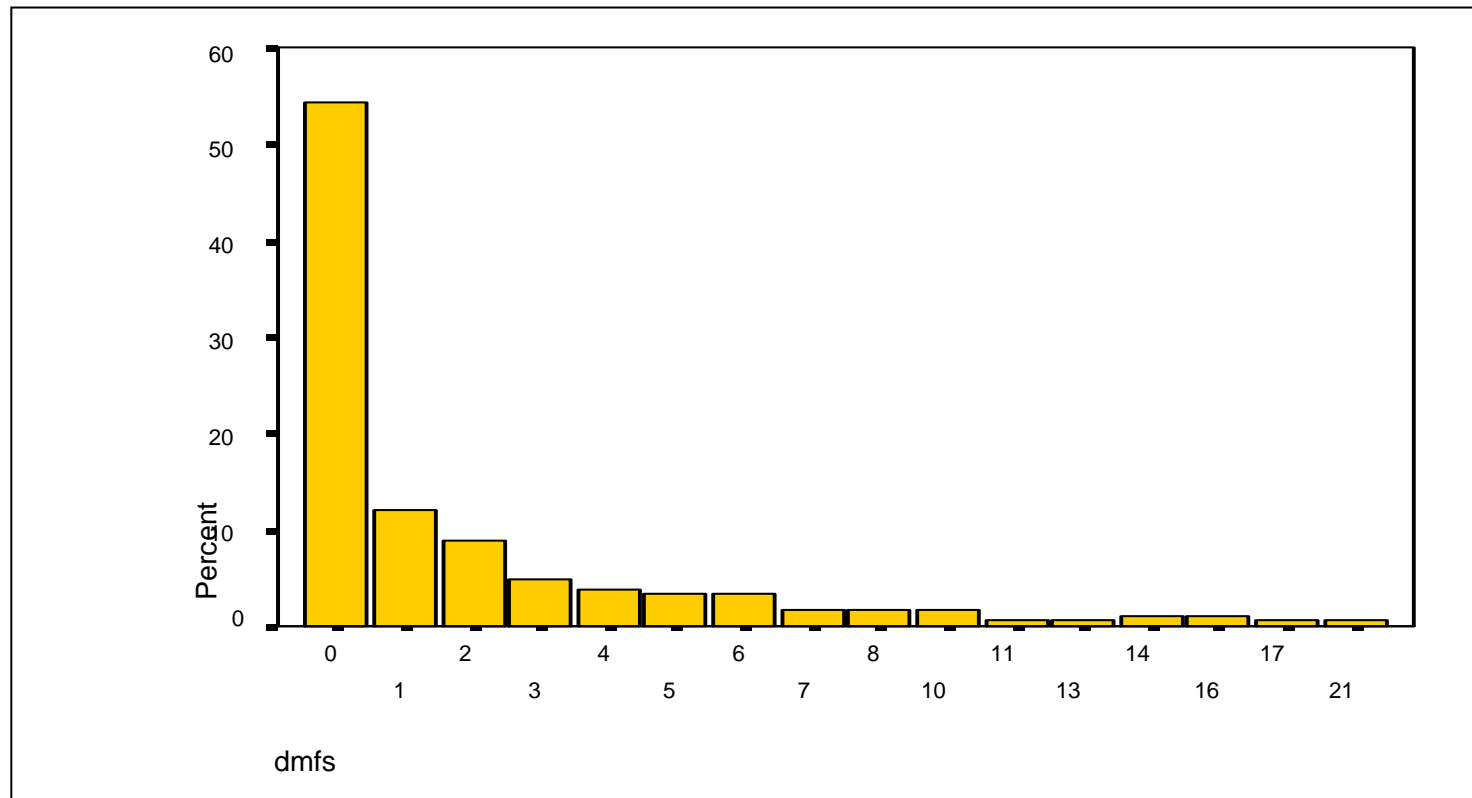
Karies hos 4-åringar 1980-2002

(initial och manifest karies)

År	Med karies %	Karies incisiver %	Karies ocklusalt %	dmfs totalt	dmfs med karies	dmfs approx
2002	46	13	42	2.0	4.4	0.37
1980	50	22	49	2.0	4.0	0.24

dmfs hos 4-åriga barn i Umeå 2002

Stecksén-Blicks C, Sunnegård K, Borssén E. Caries Res 2004;38:149-55

Barntandvårdsdagar 2004

Friska men med risk!

**Förjäsbara
kolhydrater**

Tänder

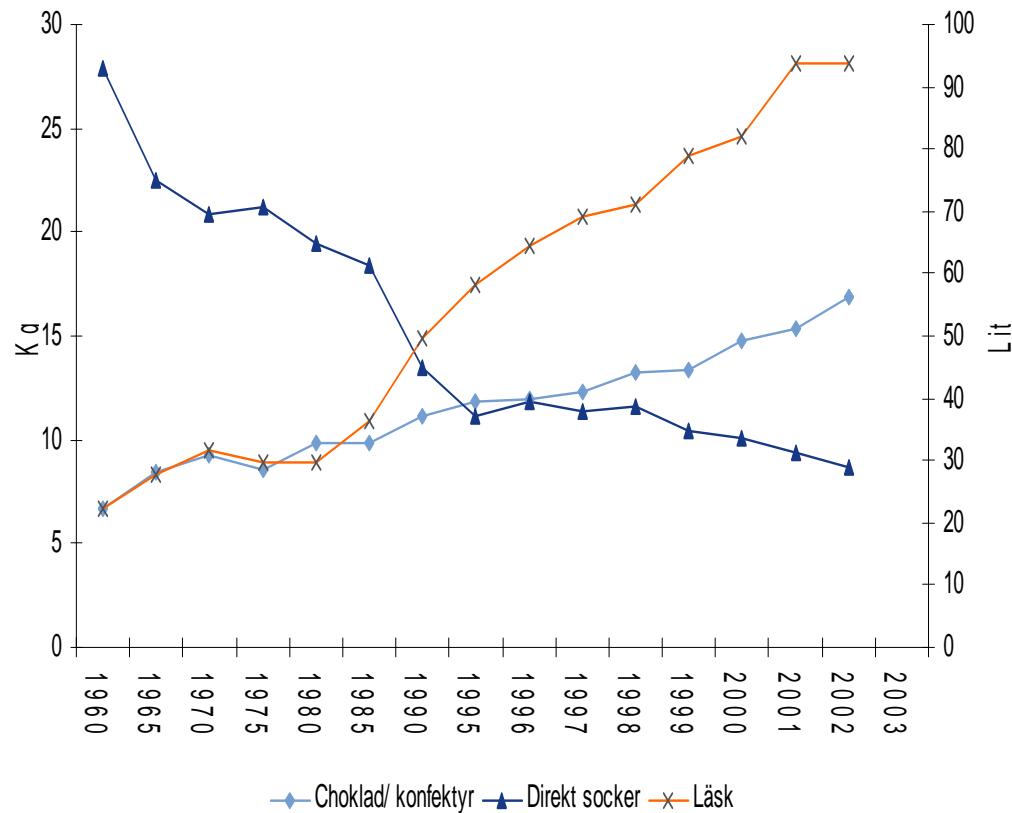
**Syrabildande
bakterier**

Riskfaktorer för karies

- Socker
- Bakterier
- Munhygien
- Tandens motståndskraft

Konsumtion av socker, läsk, choklad och konfektyr 1960-2002

Källa: Jordbruksverket 2004

Kariesprogressionen

Karies

Inte karies

Karies progredierar snabbare i unga tänder än i gamla tänder!
Karies progredierar snabbare i mjölk tänder än i permanenta tänder!

Riskåldrar för karies

0-3 år

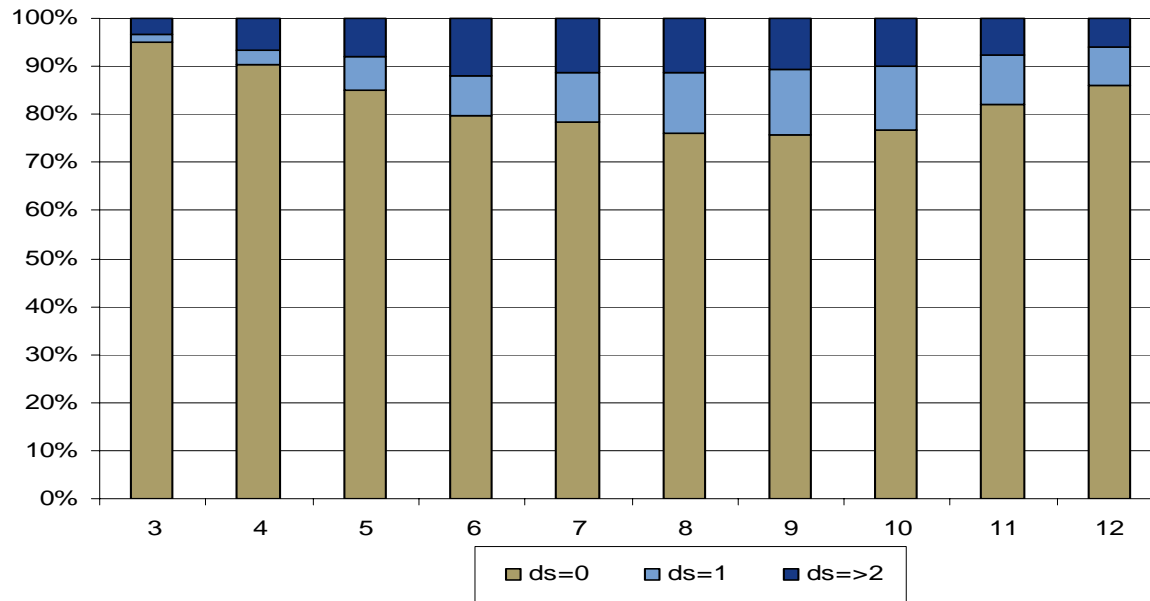
6-7 år

12-15 år

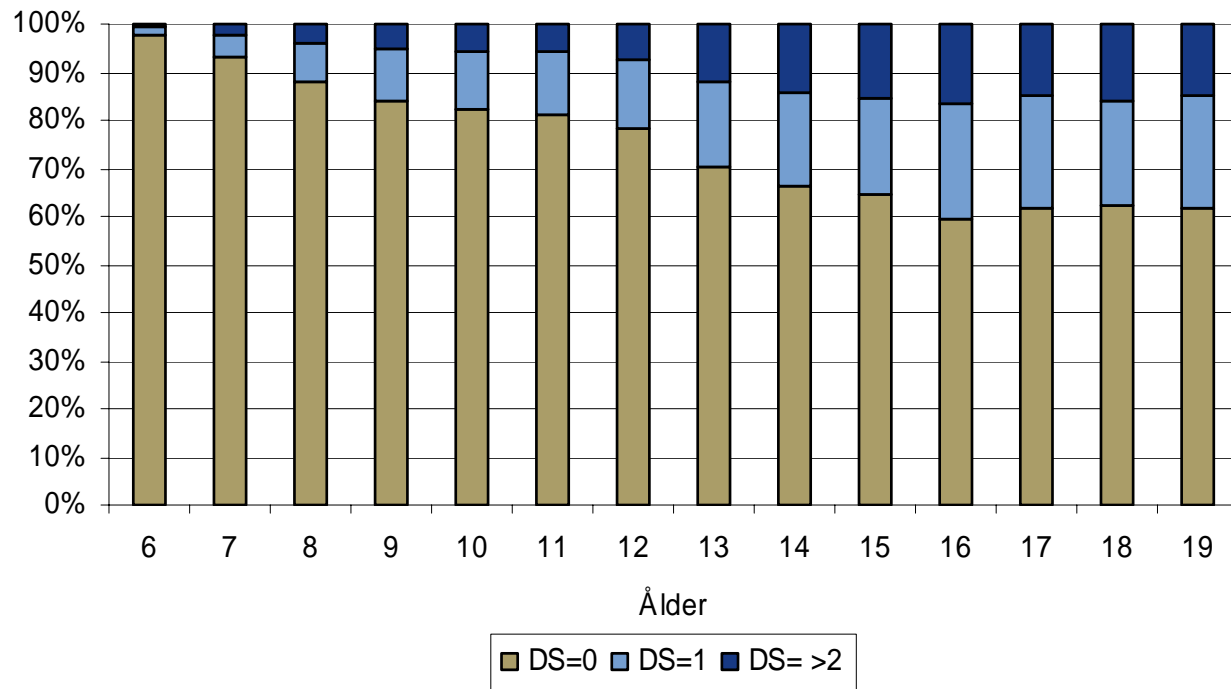
Nya tandytor!

Andel individer i åldrarna 3-12 år med nya manifesta kariesskador i det primära bettet som kräver fyllningsterapi

Andel individer i åldrarna 6-19 år med nya manifesta kariesskador i permanenta bettet som kräver fyllningsterapi

När behöver bettutvecklingen bedömas?

När behöver bettutvecklingen bedömas?

- DS1 Tidigt växelbett (incisiver under frambrott)
- DS3 Sent växelbett (hörntänder och premolarer under frambrott)

DS2 = incisiver fullt erumperade inträffar mellan 6 och 10 år

Se till att tänderna kan bryta fram utan skador och på så bra ställe som möjligt!

När skall vi ta bitewingbilder?

Karies hos 5-åriga barn efter enbart klinisk undersökning och efter bitewing (n=267)

Andersson M, Stecksén-Blicks C, Stenlund H, Ranggård L, Tsilingaridis G, Mejåre I.
Caries Res 2004

Efter klinisk undersökning

Efter bitewingundersökning

dmfs

dmfs appr

dmfs appr

emalj

emalj+dentin

0.4

0.11

0.33

0.97

1.3

33 % hade ≥ 1 emalj eller dentinskada som enbart sågs på bw

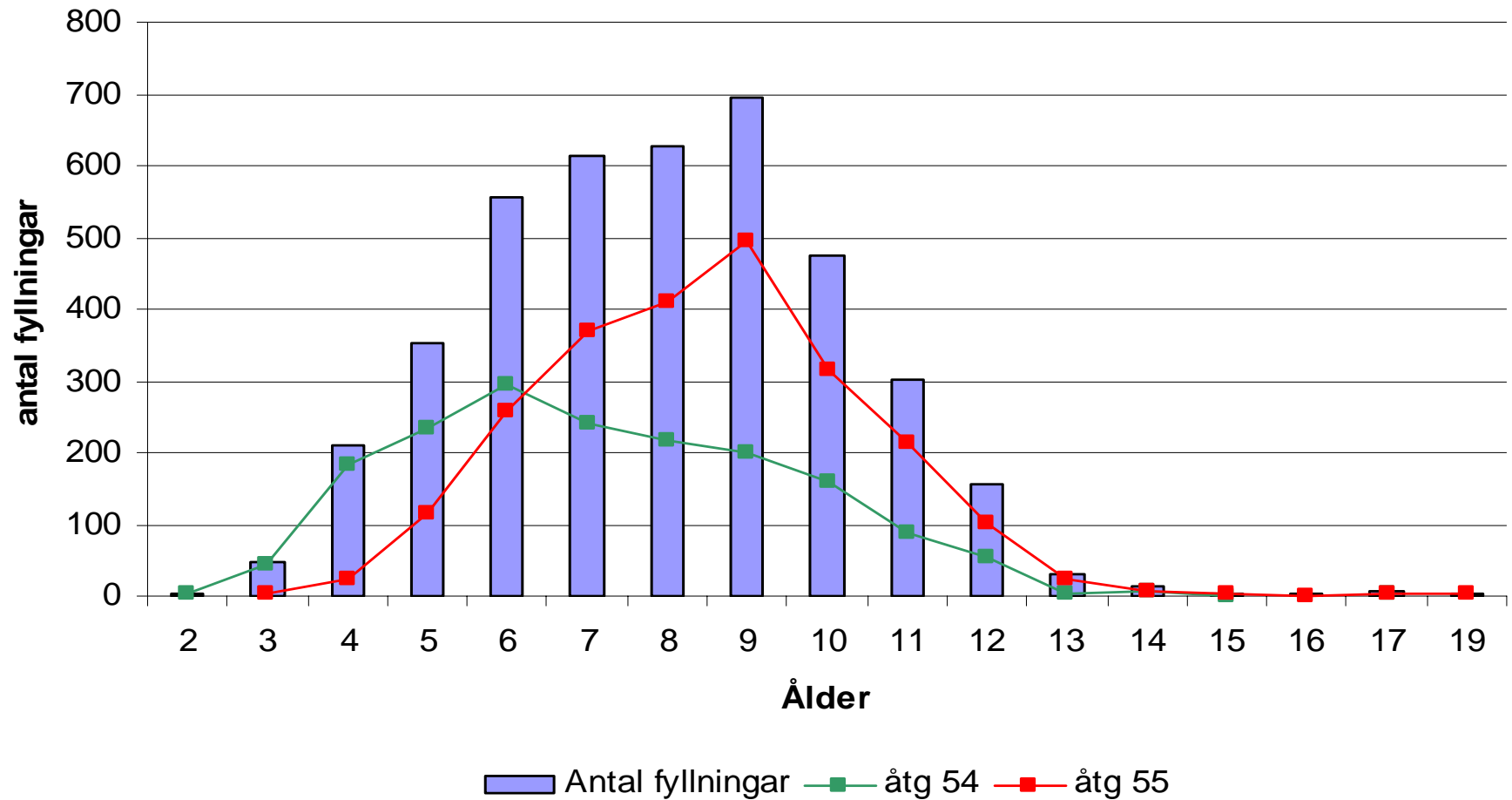
Karies hos 5-åriga barn efter enbart klinisk undersökning och efter bitewing (n=267)

Andersson M, Stecksén-Blicks C, Stenlund H, Ranggård L, Tsilingaridis G, Mejäre I.
Caries Res 2004

Prediktor	Sensitivitet	Specificitet	Youdens´ s index*
Tandläkarens bedömning	48	86	0.34
dmfs alla ytor	30	92	0.22
dmfs ocklusalt	26	93	0.19
Söta mellanmål	63	51	0.14
Synligt plack	75	41	0.16
Tandborstning	27	83	0.10

*Youdens´ s index = $(1 - (1 - \text{Specificitet}) + (1 - \text{Sensitivitet})) / 100$

Fyllningsterapi primära molarer

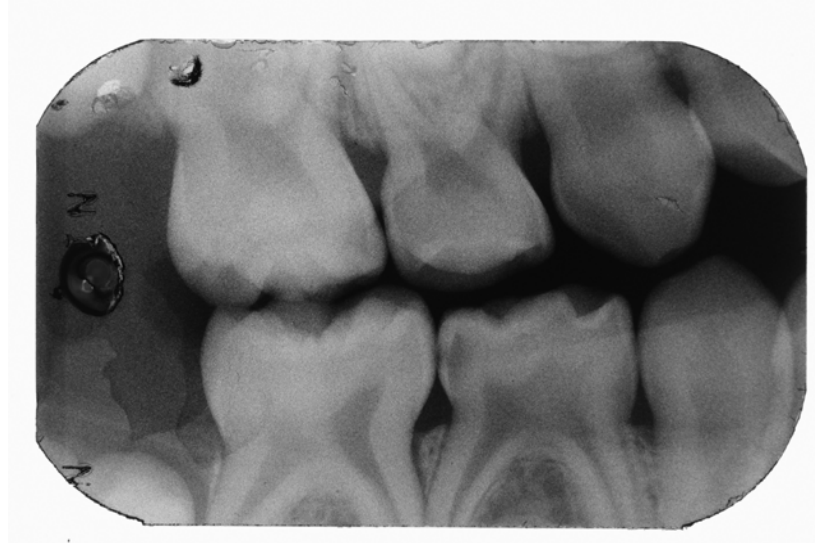
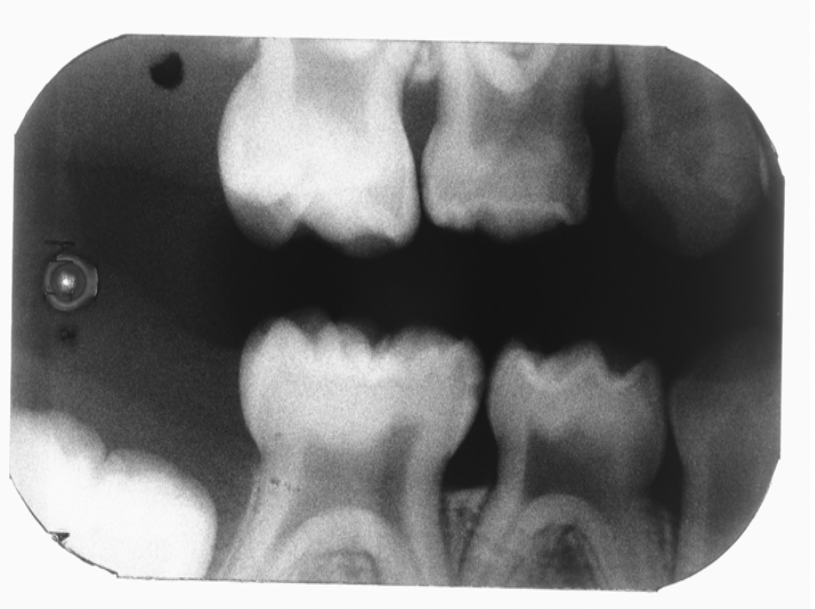
Fyllningar i primära tänder

Mer än 60 % av det totala antalet fyllningar i primära molarer utförs efter 8 års ålder!

Tänkbara orsaker till den höga fyllningsfrekvensen efter 8 år

- Fyllningar görs om
- Underdiagnostik av approximalkaries före 8 år

Behov av bitewingbilder

	liten risk	stor risk	
5 år	3-4 år	1 år	
8-9 år	3-4 år	1 år	(Fastställ ev. aplasier)
12-13 år	2 år	1 år	
15-16 år	3 år	1 år	

Mejäre et al 1999, Espelid et al 2003, Mejäre 2003, Andersson et al 2004

Kariesprevention

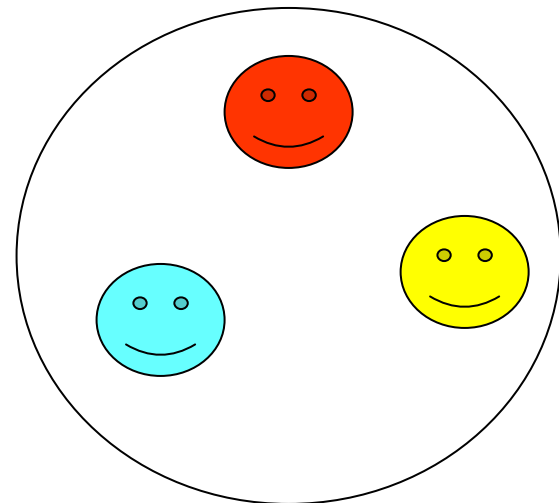
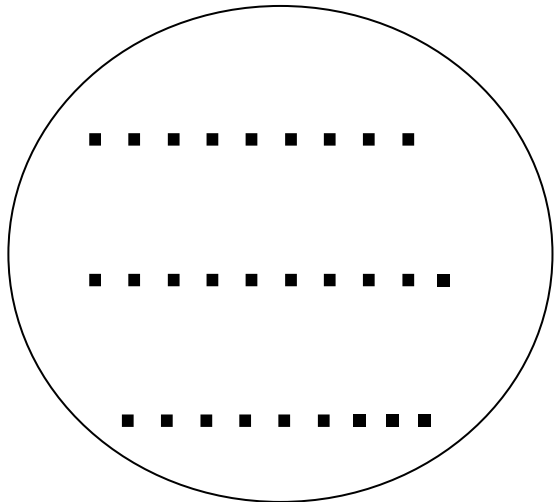
Populationsstrategi eller högriskstrategi
eller båda?

Högriskstrategi?

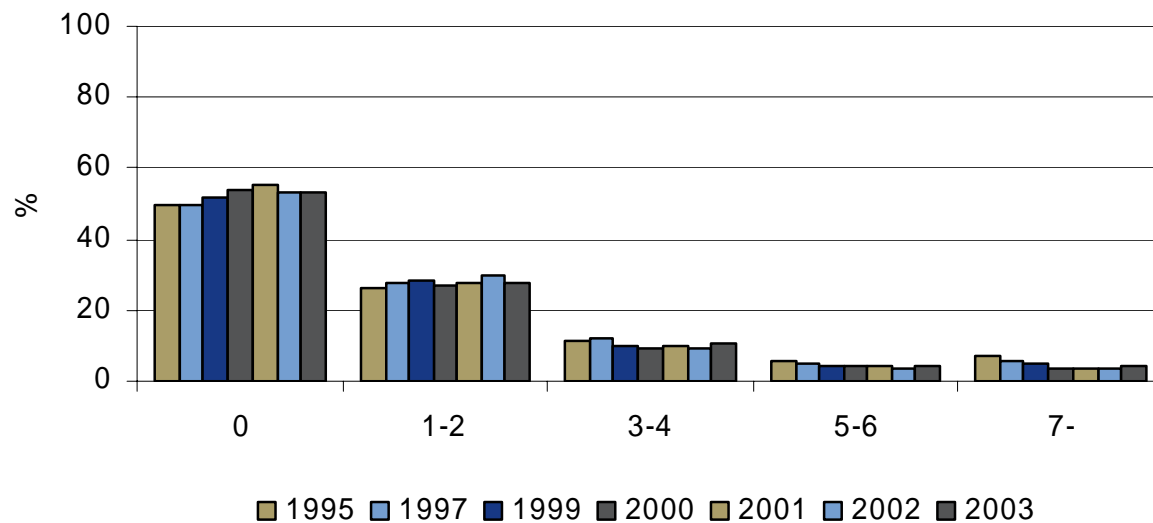

- Tillräcklig låg prevalens för att motivera nyttan med att välja ut riskpatienter?
- Tillräckligt bra metoder för att välja ut riskpatienter?
- Tillräckligt effektiva metoder att erbjuda riskpatienter?

Många individer exponerade för små risker kan ge fler fall än få individer exponerade för stora risker (Rose, 1993)

Frekvensfördelning av approximala kariesskador 19-åringar Folktandvården Västerbotten

Strategier mot karies i unga tänder

Stöd för populationsinriktade åtgärder för:

- Småbarnsfamiljer
- Unga tonåringar
- Riskområden

-
- Utveckla samarbete med skola, samhälle och närsjukvård för att på ett effektivare sätt påverka grundorsakerna till karies med aktiviteter mot ohälsosamma kostvanor

Revisionsintervall och medelvårdtid hos 10-19-åringar behandlade under 2003 av Folktandvården, Västerbotten

Riskgrupp	Antal barn %	Revisions intervall mån	Tim	Mål mån
0	56	16	0.6	18
1	34	14	0.9	15
2	10	12	1.5	12

Hur ofta skall barnen komma till tandvården?

- Information och rådgivning från 1 års ålder
- Ansvarig tandläkare från 3 år
- Individuell riskbedömning
- Individuellt revisionsintervall utifrån samlad bedömning av behandlingsbehov och bedömd sjukdomsrisk
- Teamtandvård!